

LBRIS

We know
books

ROBERT DUGONI

*Lumea
ca o tablă
de șah*

Traducere din limba engleză
de Daria Logofătu

forteen | 2026

26 august 1967

— Nu ieși în evidență. Doar treci neobservat. Mă auzi?

— Te aud, mamă.

Mama mi-a pus un lanț din aur pe după gât și și-a apăsat palma pe cruciuliță.

— Și nu face pe eroul. Treci neobservat și întoarce-te acasă.

— Așa o să fac, i-am spus, pentru că știam că asta vrea să audă.

Și nu voiam să mă gândesc la cealaltă variantă.

CAPITOLUL I

29 august 2015

Am intrat în peretele unde odată se afla ușa către bucătăria noastră. Eram cu ochii îndreptați în jos, răsfoind paginile jurnalului pe care îl ținusem pe când aveam șaptesprezece ani și întrebându-mă ce se întâmplase cu tânărul care visase să scrie.

— La naiba, am făcut.

Elizabeth a ridicat privirea de la planurile de renovare pe care le întinsese pe masa din sufragerie și a râs.

— Bănuiesc că e greu să te dezveți, a spus.

— Bănuiesc, am zis eu, masându-mi locul unde mă lovisem.

— Asta când a mai apărut?

— Ieri. Mâine o să mute scara.

— O să mute scara? am întrebat pe un ton strident.

— Glumesc.

— Foarte amuzant.

Eram în mijlocul unei renovări care începuse cu eliminarea unui perete care nu era de rezistență aflat între bucătărie și sufragerie pe care n-o folosea nimeni niciodată. De atunci, bucătăria devenise de două ori mai mare și compartimentarea fusese refăcută pentru a mări camera de zi. Elizabeth hotărâse că o bucătărie nouă are nevoie de electrocasnice noi, de un bovindou și, aparent, de o altă intrare. Nu mă plângeam – cel puțin, nu cu voce tare.

Ar fi fost drăguț să avem o cameră de zi mai mare, ceea ce, după mintea mea, însemna un televizor mai mare. În plus, era practic. Beau, fiul nostru de optsprezece ani, care urma să înceapă ultimul an de liceu, aducea prieteni acasă după antrenamentele de fotbal, și era probabil ca acest obicei să continue și după meciurile de vineri seara care aveau loc toamna. O avertizasem pe Elizabeth că tinerii de optsprezece ani, după efort fizic, sunt ca niște câini vagabonzi. Dacă le dai de mâncare, o să se tot întoarcă. Ceea ce au și făcut. Mi-aș fi dorit să fiu acționar la pizzeria Costco.

Era foarte probabil ca Mary Beth, fiica noastră aflată în primul an de liceu, să facă același lucru pe timpul iernii cu prietenii și coechipierii ei din echipa de baschet. Eu și Elizabeth am decis că era mai bine să vină cu prietenii acasă decât să conducă prin tot orașul.

Ținând în mâini jurnalul meu și pe al lui William, am început să mă gândesc la visul meu pierdut – cel de a deveni scriitor și poate chiar, într-o bună zi, de a scrie un roman. Am renunțat la acel vis în favoarea unei slujbe sigure, cu un venit stabil, de avocat. Mi-am motivat decizia de a urma cursurile Facultății de Drept cum putut – mi-am spus că o diplomă mi-ar oferi o siguranță în caz că nu-mi reușea planul cu scrisul. Apoi, am justificat faptul că am devenit avocat spunându-mi că trebuia să pun bani deoparte ca să-mi iau un an liber pentru a scrie. Recent, mi-am spus că economiile și investițiile aveau să-mi permită să ies la pensie mai devreme și că aveam să scriu acel roman după ce ambii copii terminau facultatea.

N-am făcut decât să mă amăgesc singur.

De fapt, când m-am înscris la Facultatea de Drept, fusesem fricos. Îmi fusese teamă să scriu, teamă să dau greș. Ce ar fi crezut lumea despre mine? Șef de promoție. Și e un nimeni. Un ratat.

Și acum? Ei bine, legea e o amantă geloasă. Zilele au devenit luni, lunile s-au prefăcut în ani, iar anii, în cele din urmă, s-au transformat în decenii. Am petrecut prea mult timp la muncă. Am rămas la birou peste program, am ajuns devreme, am lucrat prea multe weekenduri. Presupun că a fost mai ușor așa – să nu am timp să scriu, în loc să recunosc că, pur și simplu, nu aveam curajul s-o fac.

Mă îmbunam cu lucruri precum renovarea, lucruri pe care ni le puteam permite, dar de care, ca să fiu sincer, nu îmi păsa. Îmi spuneam că eu și Elizabeth le puteam oferi copiilor noștri mai mult decât avusesem eu, care am crescut alături de nouă frați, dar acum îmi dau seama că, de fapt, copiii nu vor multe, ci doar să știe că sunt iubiți.

Cineva a spus odată că e mai ușor de trăit cu eșecul decât cu regretul, iar asta mi-a străpuns inima ca o săgeată.

Visurile sunt greu de atins, nu-i așa? Mai ales dacă n-ai curajul să încerci.

— Ce citești? m-a întrebat Elizabeth.

— Un jurnal.

A mijit ochii, neîncrezătoare.

— De când ții tu un jurnal?

— Nu țin, am zis, arătându-i-l. În asta scriam în 1979. E un cadou de la mama. Și-ar fi dorit să scriu marele roman american.

— F. Scott Fitzgerald ți-a luat-o înainte, a comentat Elizabeth.

— Fanii lui Harper Lee s-ar putea să te contrazică, am replicat eu. Și ai lui Hemingway la fel.

Am schimbat subiectul, nedorind să continui discuția despre eșecul meu.

— Ce faci, mai pui un etaj?

— Ha, ha. O să vină designerul ca să vorbim despre paleta de culori pentru pereți.

— Avem un designer?

Parcă vedeam costul renovării crescând.

— E în pachetul firmei de amenajări interioare, a zis ea. Dar, dacă plănuiești să-ți dai demisia ca să scrii cărți, te sfătuiesc să aștepți un an.

„Sau treizeci și șase“, m-am gândit, fără s-o spun cu voce tare. M-am uitat la jurnalul meu.

— Mama mi l-a dat înainte de ultimul meu an de liceu.

— Ce te-a făcut să-ți amintești de el? a întrebat Elizabeth. Nu-mi spune că făceai curat în pod.

— Pe căldura asta? Sunt patruzeci și ceva de grade acolo. Aș muri de epuizare termică.

La fel ca tipii despre care îmi povestise William că își prăjiseră creierii în căldura și umezeala din Vietnam. Altă poveste la care nu mă mai gândisem de zeci de ani.

— Nu, azi a venit prin poștă un colet de la cineva pe care l-am cunoscut acum multă vreme.

— Vreo fostă prietenă? Spune-i că ești luat.

— Nu, zău, am spus. De renovarea asta. S-ar putea să nu mă mai pensionezez niciodată.

Elizabeth și-a dat ochii peste cap. Avea propria firmă de imobiliare și un salariu frumușel.

— Nu, de la un tip cu care am lucrat în construcții în vara în care am absolvit liceul. Îl mai știi pe Mike?

— Fostul surorii tale?

— El mi-a făcut rost de slujbă.

— Deci, ce era în colet?

— Asta, i-am răspuns, ridicând caietul negru al lui William. Jurnalul lui din Vietnam.

Elizabeth a lăsat din mână markerul pe care îl folosea ca să noteze pe planuri.

— De ce ți l-a trimis?

Am ridicat din umeri.

— Nu cred că era pregătit să-l arunce.

— Ce bizar.

M-am apropiat de masă, am tras un scaun și m-am așezat.

— Nu chiar. Noi doi obișnuiam să vorbim după muncă. Stăteam în garajul casei pe care o renovam pe Castillo Avenue din Burlingame și el îmi povestea despre Vietnam, ce s-a întâmplat și cum l-a afectat.

— Credeam că veteranii din Vietnam nu vorbesc niciodată despre Vietnam.

— Cei mai mulți n-o fac.

— Și ce-o să faci cu el?

— O să-l citesc, cred. Asta m-a rugat el, oricum, să-l citesc.

— Nu pari foarte sigur.

Am dat din cap.

— Poveștile lui erau foarte vii și sincere, am spus. Suferea de PTSD¹ în vara aia, nu că vreunul dintre noi ar fi știut pe atunci, dar starea lui s-a înrăutățit destul de repede.

— De ce n-ai vorbit despre el până acum?

Era o întrebare bună, dar nu aveam un răspuns bun pe care să i-l ofer soției mele. Vara pe care am petrecut-o alături de William fusese o perioadă de transformare a vieții mele – una pe care îmi doream să mi-o amintesc și, în același timp, s-o uit. Cam la fel

¹ Tulburare de stres posttraumatic, o afecțiune psihică rezultată în urma unor experiențe negative (n. tr.).

ca jurnalul lui. Era ceva personal. Era între mine și William, nu simțeam că aș fi avut dreptul să împărtășesc altcuiva poveștile lui, lucrurile pe care le trăise.

Sau poate că, pur și simplu, nu voiam să mă gândesc la visuri pierdute.

— Nu știu, am răspuns.

— El unde e acum?

Am clătinat din cap.

— Nu a trecut nicio adresă la expeditor.

— Asta e ciudat.

La prima vedere ar fi putut părea ciudat, însă, cel mai probabil, William nu-și dăduse adresa pentru că avea aceleași sentimente pentru acea vară ca și mine. Era ceva de păstrat în amintire și de uitat.

— Știi vorba aia pe care o ziceam copiilor despre faptul că a îmbătrâni e un privilegiu, nu un drept?

— Da.

— Am auzit-o de la William. Mi-a spus asta într-o zi, după muncă.

— Credeam că e altă replică pe care ai plagiat-o din *Seinfeld*¹.

Am zâmbit, dar Elizabeth mă cunoștea și își dădea seama că decizia lui William de a-mi trimite jurnalul lui era unul dintre acele momente care, deși nu mă dădea chiar peste cap, mă afecta cu siguranță.

— Sună apăsător, a zis.

— A fost, venind din partea cuiva care a învățat lecția asta la numai optsprezece ani, am spus.

A făcut un semn din cap către jurnalul lui William.

— Ești sigur că vrei să-l citești?

— Nu știu, am răspuns. Pe de o parte, n-aș vrea, dar, pe de alta, simt că îi datorez asta lui William.

— De ce?

Pentru că William m-a învățat că nu poți să te aștepti să fii tratat ca un bărbat dacă te porți ca un copil, și că fiecare viață e prețioasă și poate fi pierdută într-o clipă de stupiditate sau de ghinion. M-a învățat să nu-mi irosesc oportunitățile, pentru că atâția tineri nu au avut parte de ele, n-au avut șansa de a îmbătrâni.

— Pur și simplu, am zis.

— Poate că ar trebui să-l citească și Beau, a spus Elizabeth.

— Poate, am admis. Dar cred că o să-l citesc eu primul, totuși.

Am auzit soneria de la intrare și m-am uitat prin bovindou. Designerul ținea o carte imensă.

— Țista e semnalul că trebuie să plec să lovesc o găleată de mingi de golf.

Elizabeth s-a dus să răspundă la ușă.

— Știi, nu te-ar omorî să rămâi și să participi și tu.

— Să aleg culori pentru pereți? Ba da. Aș alege mov și m-ai omorî tu.

Am sărutat-o pe obraz.

— În plus, e suficient de greu să semnez cecurile.

¹ Serial TV american de comedie (n. tr.).

27 august 1967

După ore întregi de completat formulare, am ridicat mâna dreaptă și am fost acceptat în Infanteria Marină a Statelor Unite ale Americii, apoi am urcat într-un autocar cu destinația Parris Island, Carolina de Sud, pentru ceea ce soldații din marină numesc „instrucție preliminară”. Urmează nouă săptămâni de antrenament. Am refuzat să fac școala de ofițeri, oportunitate care mi-a fost oferită după ce am obținut un punctaj cu mult peste medie la AFQT (testul de calificare în forțele armate). Nu vreau să mă fac ofițer. Vreau doar să scap. Cu cât mai repede, cu atât mai bine.

Pedeapsa mea e Parris Island în august și septembrie. Treizeci și trei de grade și 85% umiditate.

De fiecare dată când autocarul oprea în vreun orașel, urcau băieți care arătau exact ca mine. Aceași vârstă. Același păr neîngrijit. Aceași barbă răzleață. Aceași privire dură, de parcă n-am fi fost înspăimântați. Eram. Nu prea vorbeam unii cu alții, dar ne măsuram din priviri, trăgeam concluzii, ne întrebam în sinea noastră... dar nu pentru multă vreme. Nu prea vrei să te gândești la asta. La fel cum nu vrei să te gândești că s-ar putea să nu-ți mai vezi niciodată părinții, frații sau surorile. S-ar putea să nu mai ajungi acasă. S-ar putea să nu mai conduci niciodată mașina aia pe care ai reparat-o. S-ar putea să nu mai mănânci niciodată la

restaurantul din cartier. S-ar putea să n-o mai săruți niciodată pe iubita ta din liceu, care a jurat c-o să te aștepte.

Toate aceste „s-ar putea” te-ar fi făcut s-o iei razna.

Am decis că cel mai bine era să rămân în prezent. Mă gândeam că o să fie oricum destul de greu să trec prin el.

La un moment dat, în timpul drumului de cincisprezece ore, într-unul dintre statele din sud, a urcat o matahală. Un stereotip. Arăta de parcă ar fi putut să joace fotbal pentru Bear Bryant¹ în echipa Universității din Alabama. Piept lat. Picioare groase. Cap mare. Tuns scurt. Frunte bombată. Mi-am dat seama că se credea mare și tare pentru că primul lucru pe care l-a făcut a fost să-i zică tipului mititel care stătea în față să se mute. S-a mutat fără să stea la discuții. Eu, la cele șaptezeci de kile ale mele, mă gândeam că i-aș fi zis să se ducă dracului, dar astea-s tâmpenii. Orgoliu de New Jersey. Probabil că m-aș fi mutat.

În orice caz, tipul ăsta nu își ținea gura ca noi. A început să spună că el voia să fie primul. Primul care coboară din autocar. Primul care ajunge în Vietnam. Primul care să-i omoare pe comuniștii „gook”². Râdea când vorbea despre asta, de parcă ar fi fost în autocar către tabăra de vară. A spus că tatăl și bunicul lui fuseseră pușcași marini. Nu era prima dată când auzeam cuvântul ăla, dar până atunci nu îl mai auzisem rostit cu intenția de a ucide. Căpăta un cu totul alt sens și însoțea o realitate crudă: eram trimis să omor alte ființe umane.

Nu eram sigur că aș putea s-o fac.

¹ Jucător și antrenor de fotbal american (n. tr.).

² Termen peiorativ folosit de personalul militar american în războaiele din Indochina cu referire la localnicii din Vietnam, Coreea de Sud etc. (n. tr.).